

SZAKDOLGOZAT

KALYDY NIKOLETT

Természetvédelmi mérnök BSc.

Gödöllő

2023

A nagy aggófű (*Senecio umbrosus*) tatai állományának helyzete és ex situ szaporításának eredményei

Kalydy Nikolett

Természetvédelmi mérnöki, alapképzés, nappali tagozat

Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem, Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet,
Természetvédelmi és Tájgazdálkodási Tanszék

Belső témavezető: Dr. Malatinszky Ákos, egyetemi docens, SZIC Vadgazdálkodási és természetvédelmi Intézet, Természetvédelmi és Tájgazdálkodási Tanszék

Külső témavezető: Papp László, botanikus, ELTE Fűvészkert

Hazánkban egyes növénytaxonok törvény általi védelme mellett fontos azok minél mélyebb megismerése a megőrzésük és hatékonyabb védelmük érdekében. A nagy aggófű (*Senecio umbrosus* Wald. et Kit.) Magyarországon őshonos, fokozottan védett növényfaj. Jelenleg az országban mindössze két helyen ismert természetes előfordulása: Tatán és Lesenceistvánd-Lesencetomaj határában. Ezen állományai degradált termőhelyi viszonyok között tenyésznek, és nem tudni, hogy ez hosszú távon milyen hatással lesz a faj túlélésére. Ezzel szemben kevés, néhol ellentmondásos információval rendelkezünk róla.

Pályamunkámban azt tűztem ki célul, hogy a tatai állomány helyzetét megismerjem, valamint a szaporodásbiológiájáról (ex situ körülmények között) új adatokat szolgáltatassak.

A tatai Fényes Lakóparki állomány egyedszámának változását két éven át figyelemmel követtem. Csonka Péter segítségével tőszámlálásokat végeztünk NBmR protokoll szerint. Az ELTE Fűvészkertben Papp László útmutatásával ex situ termékenységi, magmorfometriai, csíráképeségi vizsgálatokkal gyűjtöttem új információt a faj szaporodásbiológiájáról.

A tőszámlálásnál eredményül kaptam, hogy 2022-ben összesen 1959 tő nagy aggófű volt megtalálható a területen, 2023-ban 1609 tő. Ezeket a számokat összevettem a korábbi évek tőszámlálásainak eredményeivel. Az elmúlt három évben stagnált az egyedszám. A termékenységi vizsgálat során átlag fészkenkénti termésszámot, termékeny-steril arányt állapítottam meg 2016-ból gyűjtött termésekből egy ex situ és egy természetes előfordulási helyről származó állománynál. A magmorfometriai vizsgálat során 2040 kaszatot fényképeztem (köztük két rokon faj) és mértem meg (szélesség, hosszúság), minden termés egyedileg azonosítható. Az eredményül kapott értékeket átlagoltam, szórást számítottam. Az előző vizsgálat terméseit egyenként sejtes tálcákba vettem el, és jegyeztem a csírázásukat. A csírázási százalék alacsony volt (3,2%). A négy évnél idősebb kaszatok nem csíráztak.

Az irodalmi adatok, a hazai állományok jelen állapota, valamint az ex situ szaporításában tapasztaltak alátámasztják a nagy aggófű veszélyeztetettségét. Ritkasága miatt meghatározó a megfelelő természetvédelmi célú in situ kezelés megválasztása a fennmaradásához. A védelem egy másik, egyre inkább gyakorolt módszerévé vált az ex situ megőrzés. E kettő kombinált alkalmazásával szükséges a faj hathatós védelmének megvalósítása.